

NAL:n lausunto luonnoksesta Valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi 2020–2023

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet:

Nuorten edellytykset itsenäiseen asumiseen paranevat

NAL pitää asunnottomuuden puolittamista hyvänä lähtökohtana nuorten itsenäisen asumisen edellytyksien parantamiseen VANUPO-ohjelmassa. Hallitusohjelmassa nuoret nostetaan painopistealueeksi liittyen asunnottomuuden puolittamisen tavoitteeseen. NAL toivoo, että painotus näkyisi myös VANUPOssa sellaisella painoarvolla, että tavoitteen toteutumisella olisi hyvät lähtökohdat onnistua.

Nuorten asunnottomuus on syytä nostaa yhdeksi VANUPO:n linjauksia poikkileikkaavaksi painopisteeksi. Hallitusohjelmaan kirjattu tavoite on kunnianhimoinen ja tavoitteen saavuttaminen vaatii poikkihallinnollista yhteistyötä ja toimenpiteitä, eikä niiden saavuttaminen ole realistista, jos nuorten asumisen asioita käsitellään vain omana kokonaisuutenaan. VANUPO:n pääteemaksi nimetään hallitusohjelmassa nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Asunnottomuuden ollessa yksi äärimmäisimpiä syrjäytymisen muotoja, tulisi vaikutukset nuorten asunnottomuuteen ottaa huomioon aina, kun syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä suunnitellaan. Esimerkiksi sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen vaikutuksia tulisi tarkkailla erityisesti myös nuorten asunnottomuuden näkökulmasta. Nuorten asunnottomuus on niin sanottu viheliäinen ongelma ja ehdottomasti yksi tärkeimmistä laajoista nuorisopoliittisista kysymyksistä,

NAL

joiden ratkaiseminen edellyttää eri hallinnonalojen saumatonta, johdonmukaista ja samansuuntaista toimintaa.

NAL pitää nuorten asumista käsittelevän kokonaisuuden toimenpiteitä pääosin hyvinä.

Asunnottomuuden puolittaminen

Asunnottomuuden puolittamiseen tähtäävässä yhteistyöohjelmassa nuoret on otettava huomioon. Korkeat asumiskustannukset ovat nuorille yksi suurimmista itsenäisen asumisen haasteista ja nuorille on oltava tarjolla nykyistä enemmän kohtuuhintaisia asuntoja. On niin ikään tärkeää, että nuorille on tarjolla erilaisia asumisvaihtoehtoja. Ohjelmaluonnoksessa nostetaan tässä yhteydessä kaksi kertaa yhteisöasumisen tarjonnan turvaaminen. Epäselväksi jää, mitä tällä tarkemmin tarkoitetaan ja mihin yhden asumismuodon painotus perustuu. Nuoret arvostavat tutkimustiedon mukaan esimerkiksi hyviä liikenneyhteyksiä ja sijaintia. Soluasunnot taas ovat ainakin nuoriso- ja opiskelija-asuntojen kohdalla vaikeimmin vuokrattavia kohteita, eikä viitteitä siitä, että tarjonta niiden kohdalla olisi riittämätöntä kysyntää kohden ole havaittu. NAL pitää tärkeänä, että nuorille olisi tarjolla nuoriso- ja opiskelija-asuntoja tai muita kohtuuhintaisia asuntoja, joiden saaminen on mahdollista myös haasteellisissa taloudellisissa tilanteissa.

Asumisneuvonnan lakisääteisyys

Asumisneuvonnan saatavuuden parantaminen on tärkeää. Nuorten asumisneuvonta on tehokas keino ehkäistä asunnottomuutta, koska se tutkitusti vähentää häätöjä ja perintään meneviä vuokravelkoja sekä

NAL

tavoittaa nuoria, jotka muuten jäisivät palvelujen ulkopuolelle. Kun asumisneuvonnan kaikkiin asumismuotoihin laajentavaa lakia säädetään, on tärkeää huomioida nyt tehtävän asumisneuvonnan monimuotoisuus ja järjestölähtöinen asumisneuvonta. Jos nyt jo tehtävää asumisneuvontatyötä ei huomioida, on vaarana, että rahoitusmahdollisuudet ennaltaehkäisevälle ja joustavalle nuorten tarpeet huomioivalle matalan kynnyksen asumisneuvonnalle kapenevat ja nuoret jäävät vaille tämän kaltaista asumisen tukea. On havaittu, että palveluiden saavutettavuudella ja läheisyydellä on vaikutusta siihen, että asumisneuvonnalla on positiivisia tuloksia. Näille matalan kynnyksen asumisneuvonnalle tyypillisille ominaisuuksille on annettava tilaa, kun asumisneuvonta laajennetaan kaikkiin asumismuotoihin.

Ohjaamot ja asumisen ohjaus ja neuvonta

Asumisneuvonnan tarjoaminen Ohjaamoissa on tärkeää, jotta nuoret saavat laadukkaita asumisneuvonnan palveluita riippumatta siitä missä asuvat. Asumisen ohjausta ja neuvontaa on kehitetty Ohjaamoissa yhteistyössä Nuorisosasuntoliiton kanssa ja tätä työtä on syytä jatkaa, jotta asumisneuvonnan saatavuus, ammattilaisten osaaminen asumisen asioissa ja moniammatillinen yhteistyö sekä palveluohjaus vahvistuisivat Ohjaamoissa valtakunnallisesti. Kun nuoret saavat tarvitsemaansa tietoa asumisen asioista ja tukea muuttuvissa elämäntilanteissa, asumisen häiriöitä ja asunnottomuutta pystytään ennaltaehkäisemään

Asunto ensin nuorelle -mallin kehittäminen

Menestyksekkään asunnottomuustyön ytimessä on Suomessa ollut Asunto ensin -malli. Kun nuoret on nostettu asunnottomuustyön painopisteeksi, tulisi Suomessakin panostaa Asunto ensin nuorelle -mallin kehittämiseen. Tarve nuorten asunto ensin -mallille on tiedostettu ammattilaisten, päättäjien ja nuorten keskuudessa ympäri maailman vuosia. Mallia on tutkittu ja kehitetty Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa ja ensimmäiset

NAL

nuorten asunto ensin -projektit ovat jo käynnissä. Nuorten asunnottomuuden syyt ja tilanteet poikkeavat muusta asunnottomuudesta ja nykyiset asunto ensin -mallit eivät tutkimusten mukaan vastaa riittävästi nuorten tarpeisiin. Asunnottomien palveluissa priorisoidaan pitkäaikaisasunnottomat ja aikuiset, joilla on mielenterveys- ja/tai päihdehaasteita. Nuorten mallin puuttuminen näkyy muun muassa nuorille sopivien väliaikaisasumismuotojen vähyytenä sekä nuorten asunnottomuuden hoitamisen jäämisenä yksittäisiksi ja paikkakuntaakohtaisiksi interventioiksi.

Asumisen taitojen opetus

Nuorten edellytykset itsenäiseen asumiseen paranevat edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi myös asumisen taitoja opettamalla ja asumistietoutta lisäämällä. Nuorten asumis- ja taloustaitojen vahvistamalla voidaan ehkäistä asumisen kriisiytymiseen ja häätöihin johtavia tilanteita. Itsenäistymiseen liittyvät haasteet tulevat vastaan ihan jokaisella nuorella. Tiedot ja taidot niistä selviytymiseen opitaan kotona ja koulussa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asuminen linkittyy itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen osaamistavoitteeseen. Kotitalouden oppiaineen sisältöjä ovat asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen. Tämän lisäksi taloudenhallinta näkyy myös yhteiskuntaopin sisällöissä. Vaikka asumistaidot ovat jo osana opetussuunnitelmaa, nuorilla on hyvin vaihteleva tieto- ja taitotaso, kun ensimmäiseen omaan kotiin muutetaan. Jotta nuorilla olisi yhtäläiset edellytykset onnistuneeseen itsenäiseen asumiseen, pitää varmistaa, että opetussuunnitelman mukaista laadukasta opetusta on tarjolla kaikille niin peruskoulussa kuin toisella asteella.

Nuorten edellytykset itsenäiseen asumiseen paranevat – tavoitteen kohderyhmä

VANUPO-luonnoksessa Nuorten edellytykset itsenäiseen asumiseen paranevat -tavoitteen kohderyhmäksi määritellään 18–25-vuotiaat nuoret. Ikähaarukkaa on syytä laajentaa kattavammasi molemmista päistä. Osa

NAL

nuorista muuttaa omaan kotiin jo esimerkiksi toisen asteen opintojen yhteydessä ennen täysi-ikäistymistä ja asumisen taitojen opetus oppilaitoksissa kohdistuu valtaosin alle 18-vuotiaisiin. Toisaalta asumisen haasteet liittyvät nivelvaiheisiin, kuten opintojen päättymiseen ja työelämään siirtymiseen, jotka voivat tapahtua nuorilla aikuisilla myös 25 ikävuoden jälkeen. NAL suosittelee nuorten itsenäisen asumisen tukemisen tavoitteiseen liittyvää kohderyhmää laajennettavan koskevaksi 15-29-vuotiaita.

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle:

Luonnoksessa esitetyt painopisteet osaamiskeskuksille eivät näytä vastaavan VANUPO-luonnoksen tavoitteita tai painopisteitä. Luonnoksesta jää epäselväksi, onko osaamiskeskuspainopisteet linjattu ennen VANUPO:n tavoitteista päättämistä ja toteuttavatko osaamiskeskukset VANUPO:n painopisteitä. NAL toivoo, että osaamiskeskusten rahoitus perustuisi selkeällä ja läpinäkyvällä tavalla VANUPO:n tavoitteisiin.

Muita kommentteja:

Esitämme, että hallitusohjelmassa nuoria koskevat kirjaukset sekä VANUPO:n pääteemoiksi nimetyt syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen näkyisivät vahvemmin VANUPO-ohjelmassa.